

Nader onderzoek vleermuizen

Van Tilburg

Laar 2-10, Nistelrode

Lobith, september 2014

Nader onderzoek vleermuizen Van Tilburg

Laar 2-10 Nistelrode

Lobith, 23 september 2014

Status: Definitief

Opdrachtgever: Gemeente Bernheze
Contactpersoon: T. Donkers

Opgesteld door: Van der Molen Groenconsult / Ekoza
J. van der Molen / E.W.A. Janssen
Walhof 2
6915 AV Lobith
Tel: (+31) 0316 – 54 23 32
Fax: (+31) 0316 – 54 27 26
Email: info@molengroen.nl
Internet: www.molengroen.nl

Veldwerk: E.W.A. Janssen

Projectnummer: 14.015

Inhoud

1. Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Vleermuizen	7
2. Wettelijk kader	9
2.1 Flora- en faunawet	9
3. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen ingreep	11
3.1 Gebiedsbeschrijving	11
3.2 Voorgenomen ingreep	13
4. Onderzoeksmethode	14
4.1 Vleermuizen	14
4.2 Uitwerking en rapportage	14
5. Resultaten en effectbeoordeling	15
5.1 Resultaten	15
5.1.1 <i>Kraamseizoen</i>	15
5.1.2 <i>Paarseizoen</i>	16
5.2 Effectbeoordeling	16
6. Conclusies	17
Literatuur	18
Websites	18

1. Inleiding

1.1 Algemeen

In het kader van de uitbreiding van Modewarenhuis Van Tilburg te Nistelrode is aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk. Eén van de onderzoeken die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurregel- en -wetgeving. Hiertoe is door Croonen adviseurs een quickscan flora en fauna uitgevoerd.

Uit de quickscan komt naar voren dat er nader onderzoek naar vleermuizen dient plaats te vinden. Andere (beschermde) soortgroepen worden of uitgesloten of ze zullen geen hinder ondervinden van de ingreep. Het gaat hierbij om twee gebouwen, een voormalige boerderij en een stal.

De gemeente Bernheze heeft Van der Molen Groenconsult opdracht gegeven nader onderzoek naar vleermuizen uit te voeren. Dit onderzoek is in 2014 uitgevoerd, de voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van dit vleermuisonderzoek.

1.2 Vleermuizen

Vleermuizen leven in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo hebben vleermuizen kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen.

De vrouwtjes wonen in de zomer in kraamverblijfplaatsen. Hier brengen ze hun jongen groot. Meestal leven ze hierbij in groepen (kolonies). Watervleermuizen, ruige dwergvleermuizen en rosse vleermuizen zijn voornamelijk boombewonende vleermuizen. De kolonies van deze soorten zijn vaak te vinden in verlaten spechtenholten, of hollen die door rotting bij een afgebroken tak ontstaan zijn. Andere soorten vleermuizen staan bekend als gebouwbewoners, voorbeelden zijn laatvliegers, meervleermuizen en gewone dwergvleermuizen. Deze kiezen als onderkomen vaak spouwmuren van woonhuizen of ruimten onder daken. Gewone grootoorvleermuizen tenslotte kunnen zowel in bomen als op zolderruimten verblijven.

Zowel de mannetjes als de vrouwtjes vertrekken aan het einde van de zomer naar speciale parkwartieren, waar ze slechts kort verblijven. Op deze plaatsen, die zowel in bomen als gebouwen te vinden zijn, roepen de mannetjes luid om vrouwtjes aan te trekken.

Vleermuizen overwinteren in gebouwen, bunkers, ijskelders, groeven en boomholtes. In de winter moet de verblijfplaats koel en vorstvrij zijn. Watervleermuizen, meervleermuizen, franjestaarten en baardvleermuizen gebruiken voor de winterslaap vooral mergelgroeven, forten, bunkers en ijskelders. Gewone dwergvleermuizen en laatvliegers zijn meestal te vinden in droge plekken in gebouwen. Rosse vleermuizen gebruiken holle bomen als winterslaapplaats.

Uiteindelijk keren de vleermuizen ieder jaar terug naar hun vaste serie verblijfplaatsen, die dus vele tientallen jaren achter elkaar in gebruik kunnen zijn.

In hoofdstuk twee wordt het wettelijke kader uiteengezet. Hoofdstuk drie geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk vier levert een korte beschrijving van de onderzoeksmethodes die gebruikt zijn. In hoofdstuk vijf worden de resultaten van het onderzoek vermeld en getoetst aan de Flora- en faunawet. Tenslotte wordt in hoofdstuk zes de conclusie gegeven.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ontwikkelingen beschreven. Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen soortbescherming en gebiedsbescherming. De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet. In dit nader onderzoek vleermuizen is alleen de flora- en faunawet relevant.

2.1 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) zijn omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12:* Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Daarnaast is *artikel 13* eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 2:*
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan

worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur is de regelgeving rond de Flora- en faunawet nader ingevuld. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten, waarbij vleermuizen tot de laatste categorie behoren:

Tabel 1:

De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.

Tabel 2:

De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

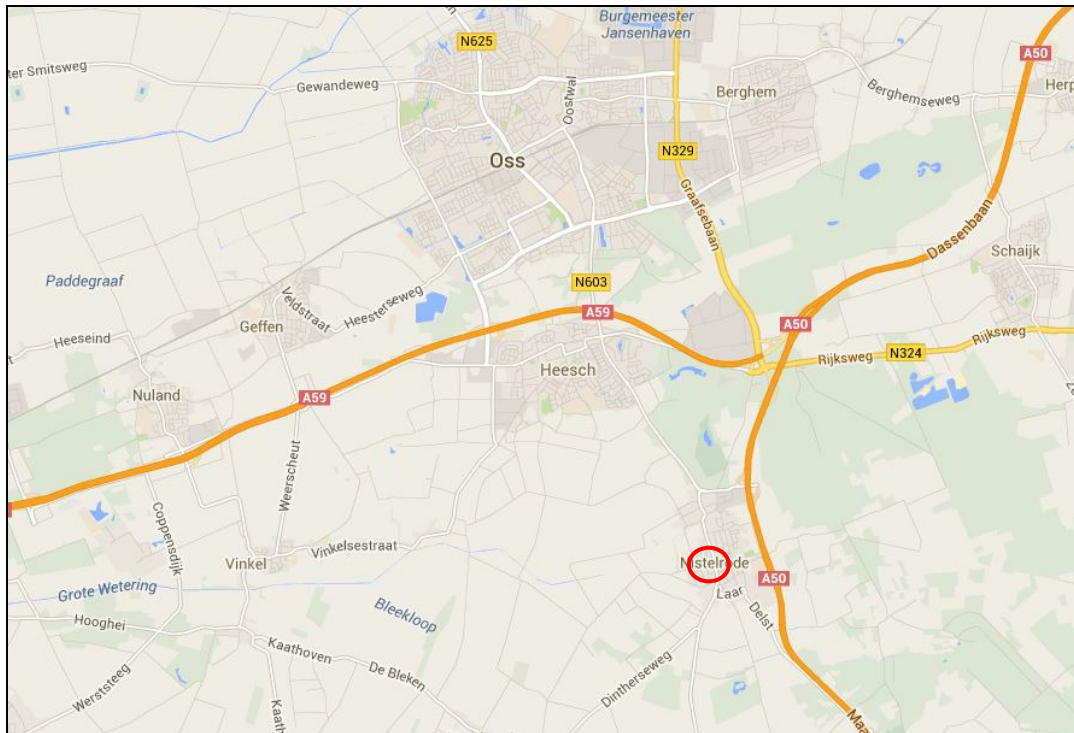
Tabel 3:

De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit). Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is voor aangewezen bedreigde soorten altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

3. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen ingreep

3.1 Gebiedsbeschrijving

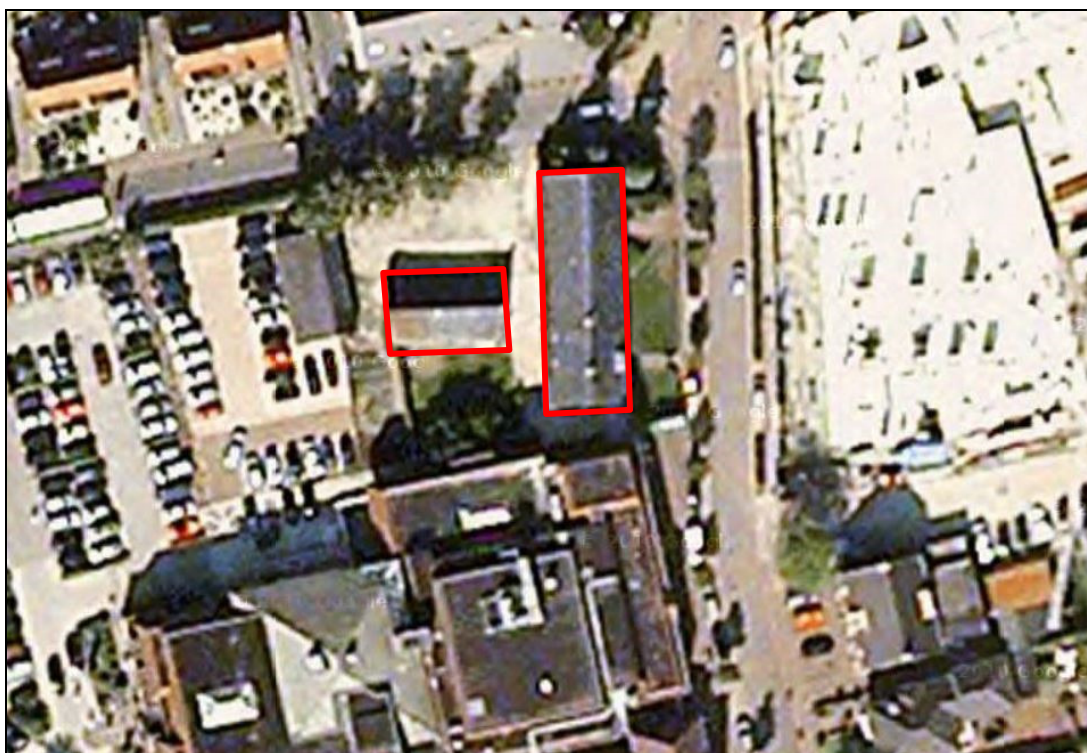
Het plangebied bestaat uit een woonboerderij met erachter een schuurtje aan de Laar 2 in het centrum van Nistelrode (NB). Zie onderstaande figuur voor de globale ligging.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied (bron: <http://www.googlemaps.com>).

Het plangebied ligt centraal in de bebouwde kom van Nistelrode aan de hoofdstraat. Het ligt tussen twee winkels van kledingzaak 'Van Tilburg'. De overige omgeving bestaat uit winkels, woonhuizen en een parkeerplaats achter de betreffende woonboerderij en winkel. Een klein grasveldje ten zuiden van het schuurtje grenst aan Van Tilburg (zie ook figuur 2 en 3).

De boerderij heeft een pannendak, alleen het woongedeelte heeft spouwmuren en dakbeschot, het stalgedeelte kent beide voorzieningen niet. Op de boerderij staan twee schoorstenen. Het schuurtje heeft een pannendak met een gaasachtig dakbeschot, enkel steens muren en een zolderruimte. Het dient als materiaalopslag.

Figuur 2. Het plangebied (rood) in detail (bron: <http://www.googlemaps.com>).

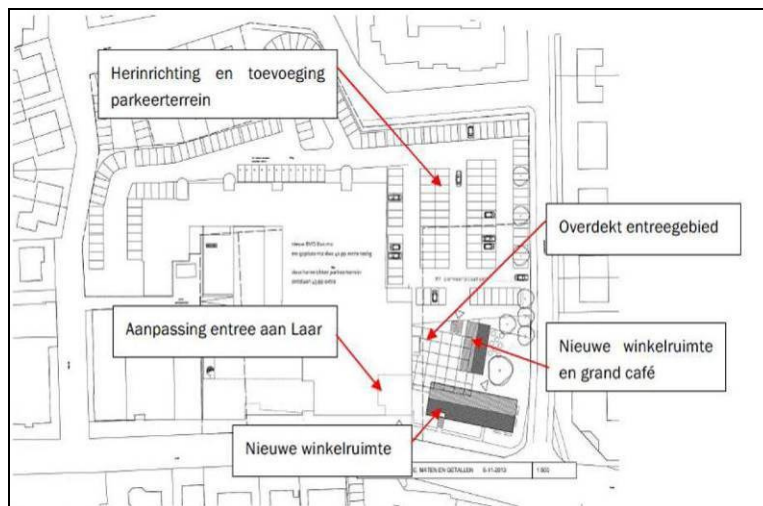
Figuur 3. Impressie van het plangebied

3.2 Voorgenomen ingreep

De uitbreiding van 'Van Tilburg' zal plaatsvinden aan de noordzijde van het huidige winkelpand. De bestaande boerderij en de vrijstaande stal op dit perceel blijven behouden en krijgen een nieuwe functie.

Daarnaast wordt een nieuw entreegebied gemaakt, waarmee de verschillende bouwdelen aan elkaar worden gekoppeld. Ook wordt een gedeelte van de voorgevel van de huidige winkel gewijzigd, zodat deze meer aansluit bij de rest. In figuur 4 is de nieuwe situatie aangegeven.

De boerderij en de stal, zullen intern worden verbouwd om de nieuwe functie mogelijk te maken. De aanwezige vegetatie rondom perceel Laar 2 zal verwijderd worden. Rondom de nieuwe parkeerplaats zullen bomen geplant worden.

Figuur 4. Impressie van het toekomstige plangebied (bron: HilberinkBosch Architecten, 2013).

4. Onderzoeksmethode

4.1 Vleermuizen

De gehanteerde methode bestond uit onderzoek met een batdetector zowel in de avond- als in de ochtenduren. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het vigerende protocol Vleermuizen 2013. De brancheorganisatie Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging ontwikkelden in 2009 in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) het eerste protocol. Sindsdien wordt het protocol jaarlijks geactualiseerd. De organisaties werken hiervoor samen in het Vleermuisvakberaad. De Gegevensautoriteit Natuur stelt het protocol formeel vast, het bevoegd gezag toets eraan.

Met de batdetector werd gedurende drie avonden en een ochtend geluisterd en gezocht naar in- of uitvliegende vleermuizen en daarnaast roepende mannetjes.

Voor de inventarisaties is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expansion (Pettersson D240x). Hiermee kunnen vertraagde opnames worden gemaakt zodat deze geanalyseerd kunnen worden in het programma Batsound. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen. In dit onderzoek is dit uiteindelijk niet nodig gebleken.

In zowel het paarseizoen als het kraamseizoen zijn twee controles uitgevoerd om te kijken of er verblijfplaatsen in het gebouw aanwezig zijn. De data en omstandigheden zijn terug te vinden in onderstaande tabel.

Tabel 1. De omstandigheden tijdens de veldbezoeken

Datum	Tijd	Weer	Wind
5 juni 2014	21.30u-23.35u	Licht bewolkt, 12 °C	NW 1-2
10 juli 2014	03.20u-05.20u	Licht bewolkt 15 °C	N 1
28 augustus 2014	23.15u-01.15u	Droog na regen, 15 °C	Z 2
8 september 2014	21.45u-23.45u	Helder, 14 °C	NW 2

4.2 Uitwerking en rapportage

Toetsing aan de Flora- en faunawet (soortbescherming)

Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. Hierbij is geen onderscheid gemaakt in tabel 1, 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet: andere beschermde soorten dan vleermuizen worden namelijk niet verwacht.

Vleermuissoorten zijn tabel 3 soorten, tabel 3 soorten zijn strikt beschermd. Indien er verbodsartikelen overtreden gaan worden is een ontheffing nodig. Gierzwaluw, huismus, roofvogels en vleermuizen zijn voorbeelden van tabel 3 soort(groep)en, waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd.

5. Resultaten en effectbeoordeling

De werkzaamheden die uitgevoerd zullen worden, kunnen effect hebben op beschermde soorten. Dit onderzoek is gericht op het voorkomen van vleermuizen en de mogelijke invloed van de werkzaamheden erop.

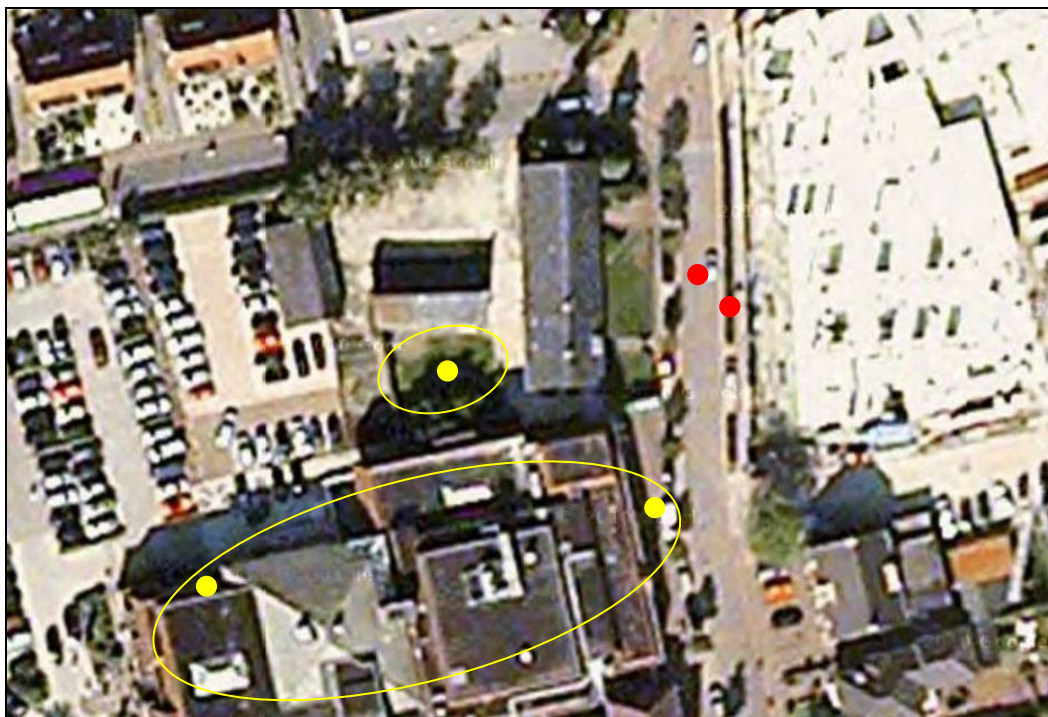
5.1 Resultaten

5.1.1 Kraamseizoen

Veldonderzoek

Tijdens het eerste bezoek in het voorjaar van 2014 werden geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Wel was één gewone dwergvleermuis gedurende een tiental minuten aan het foerageren rond het grasveldje ten zuiden van de schuur. Daarnaast werd een andere gewone dwergvleermuis langsvliegend waargenomen langs de achterkant van de woonboerderij (richting zuid). Uitvliegende vleermuizen of andere soorten dan de gewone dwergvleermuis werden deze avond niet waargenomen.

Tijdens het tweede bezoek (ochtend) werden geen uitvliegende vleermuizen waargenomen en waren er ook geen indicaties van een verblijfplaats. Wel werden in totaal drie overvliegende gewone dwergvleermuizen rond de hoofdstraat waargenomen en één over de boerderij, richting oost. Deze zijn niet weergegeven in figuur 5; zij hadden geen binding met het plangebied.

Figuur 5. De waarnemingen van vleermuizen: geel foeragerende gewone dwergvleermuizen, rood overvliegende rosse vleermuizen op 28-8-2014.

5.1.2 *Paarseizoen*

Veldonderzoek

Op de avond / in de nacht van 28 augustus 2014 werden maximaal twee foeragerende gewone dwergvleermuizen gehoord en gezien rond de winkel van 'Van Tilburg' ten zuiden van het plangebied: tussen boerderij en winkel maar ook aan de straat- en achterzijde. Het betrof hierbij één sociaal roepend dier. Binding met de gebouwen in het plangebied was er niet. Activiteit lag vooral aan de zuidkant van de boerderij en rond de winkel. Daarnaast werd twee maal een hoog overvliegende rosse vleermuizen gehoord, richting onbekend (zie figuur 5). Tijdens de tweede avond op 8 september 2014 werden wederom maximaal twee gewone dwergvleermuizen waargenomen rond de zuidkant van de betreffende boerderij en schuur. Het betrof foeragerende dieren die zich voornamelijk ophielden aan de straatzijde en soms zich verplaatsten naar de parkeerplaats en de achterzijde van de winkel. Nu en dan werden sociale roepjes gehoord. Andere soorten vleermuizen werden niet waargenomen.

5.2 *Effectbeoordeling*

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de aan de ingreep onderhevige boerderij en schuur aanwezig. Waargenomen vleermuizen gebruiken delen van het plangebied en de hoofdstraat nu en dan als foerageergebied. Dit foerageergebied is niet essentieel en wordt bovendien niet of nauwelijks aangetast. Er is daarnaast geen sprake van belangrijke vliegroutes.

6. Conclusies

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig.

Er is eveneens geen sprake van essentieel foerageergebied of van vliegroutes binnen de invloedssfeer van de ingreep.

Uitvoeren van de voorgestelde ontwikkeling heeft geen overtreding van de Flora- en faunawet tot gevolg. Een ontheffing flora- en faunawet behoeft daarom niet te worden aangevraagd.

Literatuur

- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Ottburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Smitskamp, L.C., januari 2014. Quicksan flora en fauna Van Tilburg te Nistelrode, gemeente Bernheze. Croonen Adviseurs. Projectnummer 252650.

Websites

- www.rijksoverheid.nl
- www.waarneming.nl
- <https://maps.google.nl/>
- <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>